

**OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ U OKVIRU ZAKONA O ZAŠTITI
OKOLIŠA U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI
EUROPSKE UNIJE**

**FAMILY FARMING IN THE REPUBLIC OF CROATIA
WITHIN THE WAY FOR THE LAW ON ENVIRONMENT
PROTECTION IN AGRICULTURAL PRODUCTION IN
EUROPEAN UNION**

Monika Marković, I. Kralik, Ana Peruzović

SAŽETAK

Republika Hrvatska najnovija je članica Europske unije. Činu ulaska prethodili su brojni pristupni pregovori, ispunjenja zahtjeva te prilagodbe zakonima EU od kojih su za poljoprivredne proizvođače najvažniji poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvitak te poglavlje 27 – Okoliš. S obzirom da u Republici Hrvatskoj struktura poljoprivrednih gospodarstava većim dijelom pripada malim obiteljskim gospodarstvima provedeno je istraživanje o njihovom poznavanju zakona EU o poljoprivrednoj proizvodnji i zakona o zaštiti okoliša u poljoprivredi. Rezultati istraživanja kazuju da je pozitivan stav o nadolazećim promjenama i najbolja obaviještenost prisutna kod dobne skupine ≤ 30 i to visokog i srednjeg obrazovanja. Rezultati upućuju na daljnju potrebu obavještavanja i edukacije poljoprivrednih proizvođača dobnih skupina od 41 do 60 godina s osnovnim obrazovanjem.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, Europska unija, poljoprivredna proizvodnja, zaštita okoliša

ABSTRACT

The Republic of Croatia is the newest member of the European Union. The act of admission to the European Union was preceded by numerous admission negotiation, fulfilling the demands, and the adjustment to the laws of the European Union of which the most important ones to agricultural producers are

chapter 11 – Agriculture and the rural development and chapter 27 – The Environment. Considering the structure of farming in the Republic of Croatia, which mostly belongs to small family farms, a research was conducted on farmers' familiarity with the laws of the EU, concerning agricultural production and the environment protection in agriculture. The results of the research show the positive attitude towards the changes that are about to happen, and the highest awareness in the ≤ 30 age group, of college and high school education. The results suggest a further need to advise and educate the agricultural producers in the 41-60 age group of primary education.

Key words: Agriculture, environment protection, European Union, Republic of Croatia

UVOD

Republika Hrvatska najnovija je članica Europske unije. Pristupanju u Uniju tijekom proteklog desetljeća prethodile su razne pripreme, pristupni pregovori te ispunjenje zadanih uvjeta kojima je Republika Hrvatska osigurala svoj ulazak. Jedan od uvjeta bila je prilagodba poljoprivredne proizvodnje pravnim aktima i zakonima Europske unije kao i briga o očuvanju okoliša zajedničkom politikom. Cilj politike je osigurati kvalitetu proizvoda uz prihvatljive cijene, pridonijeti zdravstvenoj ispravnosti proizvoda, očuvati ruralno nasljeđe, te poljoprivrednicima osigurati stabilan dohodak. Spomenuti pristupni pregovori sadržani su u poglavlju 11 – Poljoprivreda i ruralni razvitak te u poglavlju 27 – Okoliš. Skraćeni sažetak poglavlja Poljoprivreda i ruralni razvitak glasi: „Cilj usklađivanja u ovom području jest osigurati stabilnu opskrbu kvalitetnom hranom po pristupačnim cijenama, istovremeno omogućujući poljoprivrednicima odgovarajući prihod“. Naglasak je i na poticanju ruralnog razvoja i turizma, promociji tradicionalnih ruralnih obrta i kvalitetnih autohtonih proizvoda, uz brigu za očuvanje okoliša. Većina državnih potpora i EU fondova kreirana je tako da poljoprivrednici s malim površinama teško opstaju na tržištu, te se smatra da mala poljoprivredna gospodarstva nemaju budućnost u Europskoj uniji. Prema podacima dostupnim iz 2009. godine od 190000 registriranih gospodarstava 63% je površinom manje od 3 ha (MPRRR, 2009.). O problematici i usitnjenosti poljoprivrednog zemljišta u svom radu iz 2003. god. Franić i Žimbek navode: „Hrvatska s oko 0,65 ha poljoprivrednog, odnosno 0,45 ha obradivog zemljišta po stanovniku, ulazi u

skupinu zemalja koje su razmjerno bogate poljoprivrednim zemljištem. Stoga, prema AZO (2011.) okrupnjavanje poljoprivrednih površina, s gospodarske točke gledišta, ima za cilj jačanje ruralnih područja“. Skraćeni sažetak poglavlja 27 – Okoliš glasi: „Kroz politiku zaštite okoliša države članice Europske unije zajednički provode mjere za zaštitu i poboljšanje kakvoće zraka, zaštitu voda, zaštitu prirodnih staništa i u njima nastanjenih biljnih i životinjskih vrsta. Poduzimanju aktivnosti koje pridonose boljem gospodarenju otpadom, te djelotvornijoj kontroli industrijskog onečišćenja, kemikalija i genetski modificiranih organizama. Usklađivanjem i odgovarajućom provedbom propisa iz područja zaštite okoliša, Hrvatska osigurava visoke ekološke standarde čime doprinosi zaštiti zdravlja svojih građana“ (MVEP, 2011.). Po ulasku u EU Republika Hrvatska dobiva mogućnost korištenja europskih fondova te mogućnost sudjelovanja u europskoj kohezijskoj politici kojoj je između ostaloga zadaća financiranja u zaštiti okoliša (RH, 2010.). Kako je poljoprivredna proizvodnja jedan od najvećih i najznačajnijih zagađivača okoliša posebna pažnja posvećena je poglavlju o okolišu (poglavlje 27) misleći pri tome na onečišćenja koja potječu od poljoprivredne proizvodnje. Jedna od najvećih zadaća prilikom prilagodbe poljoprivredne proizvodnje Republike Hrvatske zakonima EU jeste obuka proizvođača nadolazećim promjenama kao i o pravima i obvezama koje nastupaju ulaskom Hrvatske u EU. Stoga je provedena anketa na području Splitsko-dalmatinske županije među vlasnicima manjih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i poslovnih subjekata, kako bi se izravnim upitom na terenu stekao uvid o razmišljanjima naših poljoprivrednih proizvođača. Cilj znanstvenog rada jest proučiti problematiku s kojom se susreću vlasnici manjih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj, prilikom prilagodbe svoje proizvodnje ili poljoprivrednog gospodarstva zakonima Europske unije, te upoznatost sa zakonima o zaštiti okoliša EU u poljoprivrednoj proizvodnji.

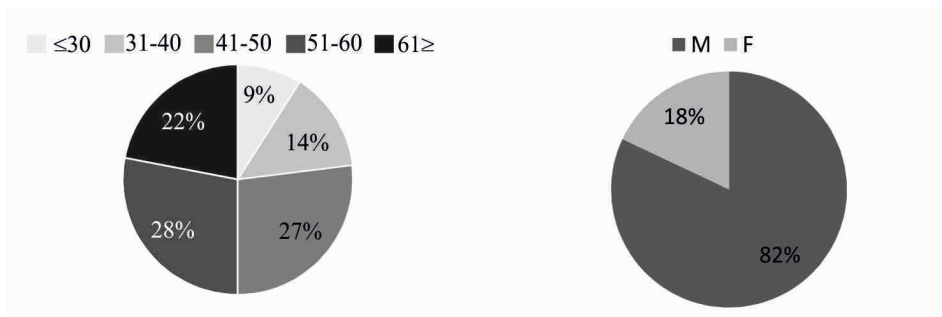
MATERIJALI I METODE RADA

Podatci su prikupljeni putem ankete koja je provedena na području Splitsko-dalmatinske županije u razdoblju od prosinca 2011. god. do veljače 2012. god. Istraživanje putem ankete temeljeno je na znanstvenoj metodi prikupljana podataka koji su potom analizirani i interpretirani. Anketa je namijenjena poljoprivrednim proizvođačima, vlasnicima obiteljskih poljo-

privrednih gospodarstava (OPG-a) i poslovnim subjektima koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom. Anketni podatci prikupljeni su izravnom metodom na predavanjima Hrvatske poljoprivredne savjetodavne službe na području Splitsko-dalmatinske Županije i to na području Brača i Dalmatinske zagore. Ukupno je anketirano 137 ispitanika od kojih 82% muškog spola, dok 18% ženskog spola. Anketa obrađuje opće podatke ispitanika: starosnu dob, spol ispitanika, obrazovnu strukturu kao i broj članova obitelji ispitanika. Pored općih podataka anketni list se sastoji od upita u svezi prilagodbe poljoprivredne proizvodnje zakonima Europske unije, odnosno poglavlja okoliša kako bi se stekao uvid u stavove poljoprivrednih proizvođača na području Splitsko-dalmatinske županije odnosno saznanja o njihovoj pripremljenosti i obaviještenosti o nadolazećim promjenama. Anketni listić je pregledan, bez nejasnih pitanja, jednostavan za primjenu, a cilj mu je prikupiti neophodne podatke koji su definirani ciljem istraživanja. Anketni list je sastavljen od ukupno 15 pitanja. Dio pitanja je otvorenog tipa na kojeg ispitanik daje spontano mišljenje, iskreno i otvoreno, onako kako mu najviše odgovara. Drugi oblik pitanja u anketnom listiću jesu pitanja zatvorenog tipa kojima je ispitanicima postavljeno pitanje i ponuđeni su odgovori, a ispitanik odabire jedan od odgovora. Dio zatvorenih anketnih pitanja postavljen je s ponuđenim odgovorima intenziteta i to na razini od pet intenziteta. Prikupljeni podatci su analizirani pomoću statističkog paketa Statistica 7.1. (StatSoft, Inc. 2006) i MS Office – Excel 2007. te grafički prikazani. Literaturni podatci korišteni za izradu diplomskog rada potječu iz publikacija objavljenih na internetskim stranicama kao i dostupnih znanstvenih i stručnih radova.

REZULTATI I RASPRAVA

Prema analizi ankete (Grafikon 1.) vidljiva je starosna dob ispitanika. Najveći broj ispitanika u pogledu starosne dobi nalazi se u granicama od 51 do 60 godina (28%) i 41 do 50 godina (27%). Najmanji broj ispitanika u pogledu starosne dobi je mlađe od 30 godina (9%). Kako je vidljivo iz grafikona 2. većina ispitanika je muškog spola (82%), što se može pojasniti još uvijek prevladavajućim tradicionalnim patrijarhalnim svjetonazorom koji prevladava u Republici Hrvatskoj.

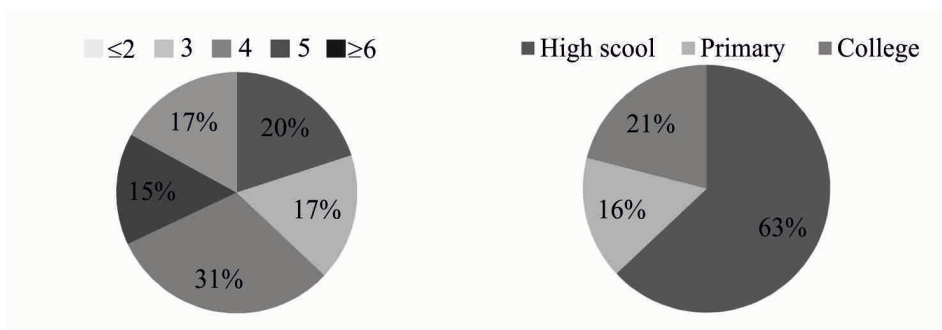

Slika 1. Dobna skupina ispitanika
(Izvor: anketa, 2012)

Figure 1. Age group of the survey participants
(Source: survey, 2012)

Slika 2. Spol ispitanika
(Izvor: anketa, 2012)

Figure 2. Gender of the survey participants
(Source: survey, 2012)

Slika 3. Broj članova kućanstava
(Izvor: anketa, 2012)

Figure 3. Number of household members
(Source: survey, 2012)

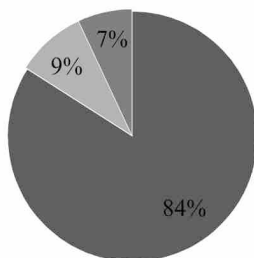
Slika 4. Obrazovne skupine ispitanika
(Izvor: anketa, 2012)

Figure 4. Educational structure of the survey participants
(Source: survey, 2012)

Prema grafikonu 3. vidljivo je kako najveći broj ispitanika sa četiri člana u kućanstvu (31%), zatim čak 20% ispitanika sa dva člana i manje, dok 17% ispitanika ima više od 6 članova kućanstva, podjednako kao i sa 3 člana. Kako je vidljivo iz grafikona 4. ispitanici se prema obrazovnoj strukturi grupiraju kako slijedi 63% - srednje obrazovanje, 16% - osnovno obrazovanje i 21% visokoškolsko obrazovanje.

Prema grafikonu 5. velika većina ispitanika, njih 84% upisani u su Upisnik seljačkih gospodarstava ili OPG, dok 7% ispitanika nije upisano, a preostali imaju namjeru upisati se. Kako je vidljivo iz grafikona 6. u sustavu PDV-a nije 69% ispitanika, 20% ih je upisano dok 11% nije upisano, ali namjerava.

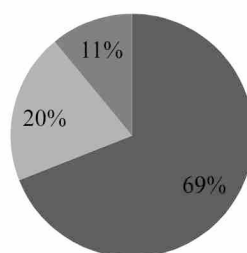
■ Yes ■ No, butt I intend to ■ No

Slika 5. Postotak ispitanika registriranih u registar OPG-a (Izvor: anketa, 2012)

Figure 5. The percentage of participants' registration into the Register of family farmings or family farmings (Source: survey, 2012)

■ Yes ■ No, butt I intend to ■ No

Slika 6. Postotak ispitanika u VAT sustavu (Izvor: anketa, 2012)

Figure 6. The percentage of the participants in the VAT system (Source: survey, 2012)

Iz grafikona 7. vidljivo je kako 45% ispitanika nije sudjelovalo na tribinama ili predavanjima o pretprijetnim fondovima EU, dok je 40% sudjelovalo, a 15% imaju namjeru sudjelovati. Problemi prema prilagodbi standardima EU prikazani su grafikonom 8. Ispitanici su naveli kako je prilagodbi standardima

EU problem neinformiranost (48%), birokratski problemi (21%), novčani problemi (22%) i neisplata poticaja (9%).

Tablica 1. Prosječna upoznatost i svjesnost poljoprivrednih proizvođača prema spolu ispitanika Likertova skala, 1-5, 5-max.) (Izvor: anketa, 2012)

Table 1. The average familiarity with, and the awareness of the agricultural producers according to the gender of the participants (Likert's scale 1-5, 5-max.) (Source: survey, 2012)

Anketna pitanja, Survey questions	Stat.oznake, Stat. marks,	Žene, Females (n=24)	Muškarci, Males (n=113)	P
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the agriculture	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	2.33±0.28	2.21±0.11	0.659
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the environment	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	2.54±0.31	2.29±0.12	0.403
Accomplishment of adjusting to the laws of the EU	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	3.25±0.22	3.22±0.12	0.920
EU membership will improve Croatian farmers' position	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	2.75±0.31	2.87±0.12	0.673
Familiarity with the regulations concerning air and water pollution	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	2.87±0.27	2.65±0.12	0.462
Familiarity with the waste management regulations	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	3.16±0.29	2.84±0.13	0.327
Familiarity with chemical pollution regulations	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	3.00±0.27	2.84±0.12	0.599
Awareness about the right to actualize subsidies belonging to the producers who meet the requirements in environment protection. health and good agricultural practice	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	3.66±0.28	3.19±0.12	0.118
Familiarity with the term "green tax"	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	1.58±0.21	2.00±0.12	0.150
Level of information about the future changes	$\bar{x} \pm s_{\bar{x}}$	2.41±0.28	2.12±0.11	0.281

\bar{x} - arithmetic mean; $s_{\bar{x}}$ - standard arithmetic mean flaw; n=number of the tested; values marked with different letters (a, b, c) statistically considerably differ on level $P>0.05$

Rezultati anketnog lista o prosječnoj upoznatosti i svjesnosti poljoprivrednih proizvođača prema spolu ispitanika (Likertova skala 1-5) prikazani su u tablici 1. Spol ispitanika kao proučavani čimbenik nije pokazao statističku značajnost ($P > 0,05$) u razini upoznatosti i svjesnosti proizvođača o zakonima EU u pogledu nadolazećih promjena – poglavlje o poljoprivredi i poglavlje o okolišu, prilagođavanja poljoprivredne proizvodnje i mogućnosti ostvarivanja novčanih potpora. Ženski spol ocjenjuje većom prosječnom ocjenom od muškog spola upoznatost sa zakonima EU vezanim za poglavlje o poljoprivredi (2,33 i 2,21), upoznatost sa zakonima EU vezanim za poglavlje o zaštiti okoliša (2,54 i 2,29), uspješnost prilagođavanja proizvodnje zakonima EU (3,25 i 3,22), upoznatost s propisima o onečišćavanju zraka i vode (2,87 i 2,65), upoznatost s propisima za kemijsko onečišćenje (3,00 i 2,84), svjesnost da pravo ostvarivanja na poticaje imaju proizvođači koji udovoljavaju uvjetima zaštite okoliša, zdravlja i dobre poljoprivredne prakse 3,66 i 3,19) kao i informiranost o promjenama koje slijede (2,41 i 2,12). Rezultati analize anketnog lista o prosječnoj upoznatosti i svjesnosti poljoprivrednih proizvođača prema starosnoj dobi ispitanika prikazani su u tablici 1. Skupina ispitanika ≤ 30 ($n=12$) ocijenila je najvišom ocjenom (2,83) upoznatost sa zakonima EU vezanim za poglavlje o poljoprivredi, uspješnost prilagođavanja poljoprivredne proizvodnje zakonima EU (3,50), svjesnost da pravo ostvarivanja na poticaje imaju proizvođači koji udovoljavaju uvjetima zaštite okoliša, zdravlja i dobre poljoprivredne prakse (3,75) kao i obaviještenost o promjenama koje slijede (2,66) u odnosu na ostale grupe ispitanika po starosnoj dobi (31-40, 41-50, 51-60, >60). Utvrđene su statistički značajne razlike u stavu ispitanika o poboljšanju položaja hrvatskog poljoprivrednika članstvom u EU prema dobnim skupinama ($P < 0,05$) pri čemu je dozna skupina < 30 ocijenila najvišom ocjenom 3,83^a, potom dozna skupina 61 > (3,13^{ab}), dok je s najmanjom ocjenom ocijenila skupina ispitanika u dobi od 31 do 40 godina (2,36^c). Skupina ispitanika starosne dobi od 61 i više godina ($n=30$) najnižom ocjenom su ocijenili upoznatost sa zakonima EU vezanim za poglavlje o poljoprivredi (2,03), upoznatost sa zakonima EU vezanim za poglavlje o zaštiti okoliša (2,20), upoznatost s pojmom „zeleni porez“ (1,53). Prema izvršenoj analizi vidljivo je kako obaviještenost o promjenama koje slijede jasno varira po dobnim skupinama ispitanika pri čemu najvišu ocjenu daju pripadnici skupine ispitanika od 30 i manje, a ocjena se smanjuje porastom godišta dozne skupine, premda je iznenađujući rezultat ispitanika dozne

Table 2. Average agriculture producers' familiarity and awareness marks according to the age group of the survey participants (Source: survey, 2012)
 Tablica 2. Prosječna upoznatost i svjesnost poljoprivrednih proizvođača prema dobnim skupinama (Izvor: anketa, 2012)

Anketna pitanja Survey questions	Stat. oznake Stat. marks	≤ 30 (n=12)	31-40 (n=19)	41-50 (n=37)	51-60 (n=39)	61> (n=30)	P
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the agriculture	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.83±0.34	2.36±0.29	2.29±0.22	2.07±0.17	2.03±0.22	0.312
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the environment	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.41±0.36	2.36±0.31	2.43±0.24	2.30±0.19	2.20±0.25	0.965
Accomplishment of adjusting to the laws of the EU	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	3.50±0.28	3.15±0.28	3.35±0.21	3.10±0.19	3.16±0.27	0.847
EU membership will improve Croatian farmers' position	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	3.83±0.39a	2.36±0.32c	2.54±0.19bc	2.87±0.21bc	3.13±0.24ab	P<0.05
Familiarity with the regulations concerning air and water pollution	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.83±0.30	2.89±0.32	2.75±0.22	2.48±0.21	2.70±0.20	0.813
Familiarity with the waste management regulations	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	3.00±0.39	3.31±0.25	3.08±0.22	2.43±0.20	3.00±0.29	0.166
Familiarity with chemical pollution regulations	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.75±0.30	2.84±0.29	3.02±0.23	2.79±0.22	2.83±0.26	0.946
Awareness about the right to actualize subsidies belonging to the producers who meet the requirements in environment protection, health and good agricultural practice	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	3.75±0.32	3.42±0.32	3.19±0.22	3.12±0.19	3.30±0.27	0.677
Familiarity with the term 'green tax'	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	1.91±0.35	2.31±0.37	1.91±0.19	2.05±0.20	1.53±0.21	0.299
Level of information concerning the future changes	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.66±0.33	2.42±0.33	2.24±0.20	1.92±0.18	2.06±0.20	0.305

\bar{x} -arithmetic mean; $S_{\bar{x}}$ -standard arithmetic mean; n = number of the testees; values marked with different letters (a, b, c) statistically considerably differ on level $P>0.05$

Tablica 3. Prosječna upoznatost i svjesnost proizvođača obziromna stupanj obrazovanja (Izvor: anketa, 2012)

Table 3. Average agriculture producers' familiarity and awareness marks according to the level of education of the survey participants (Source: survey, 2012)

Anketna pitanja Survey questions,	Stat. oznake, Stat. marks	Osnovno, Primary, (n=22)	Srednješk., Middle (n=86)	Visoko, High (n=29)	P
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the agriculture	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	1.54±0.20b	2.39±0.13a	2.27±0.23a	P<0.05
Familiarity with EU laws concerning the chapter about the environment	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	1.59±0.22b	2.55±0.14a	2.24±0.24ab	P<0.05
Accomplishment of adjusting to the laws of the EU	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.59±0.26c	3.21±0.14b	3.75±0.16a	P<0.05
EU membership will improve Croatian farmers' position	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.72±0.28	2.86±0.15	2.93±0.22	0.862
Familiarity with the regulations concerning air and water pollution	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.36±0.29	2.70±0.14	2.89±0.24	0.361
Familiarity with the waste management regulations	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.45±0.27	2.89±0.14	3.17±0.24	0.127
Familiarity with chemical pollution regulations	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.13±0.28	2.90±0.14	3.17±0.24	0.071
Awareness about the right to actualize subsidies belonging to the producers who meet the requirements in environment protection health and good agricultural practice	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.50±0.31c	3.23±0.14b	4.00±0.18a	P<0.05
Familiarity with the term "green tax"	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	1.77±0.26	1.96±0.14	1.93±0.26	0.824
Level of information concerning the changes which are about to happen	$\bar{x} \pm S_{\bar{x}}$	2.05±0.26	2.16±0.13	2.31±0.23	0.733

\bar{x} - arithmetic mean; $S_{\bar{x}}$ – standard arithmetic mean flaw; n=number of the tested; values marked with different letters (a, b, c) statistically considerably differ on level P>0.05

skupine od 60 i više godina (2,06) koji je viši u odnosu na pripadne dobne skupine od 51 do 60 godina. Isti zaključak može se izvesti i u pogledu svjesnosti da pravo ostvarivanja na poticaje imaju proizvođači koji udovoljavaju

uvjetima zaštite okoliša, zdravlja i dobre poljoprivredne prakse koju su isto tako najviše ocijenili pripadnici dobne skupine od 30 i manje godina, a visina ocjene opada sa porastom godišta ispitanika sa iznimkom skupine od 60 godina i više koji su dali višu ocjenu (3,30) u odnosu na prethodnu skupinu ispitanika od 51 do 60 godina (Tablica 2.).

REFERENCES

1. Agencija za zaštitu okoliša (2011.): Okoliš na dlanu 2011. Brošura. 2011. Available at: file:///C:/Users/Monika/Downloads/Okolis%20na%20dlanu_2011.pdf
2. Franić R., Žimbrek T. (2003.): Pretpostavke za uključivanje poljoprivrede u proces pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji. U: Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji. Izazovi ekonomske i pravne prilagodbe. str. 153.-172. Available at: <http://www.ijf.hr/Eu/franic-zimbrek.pdf>
3. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (2009.): Hrvatska poljoprivrede. Brošura. 2009. Available at: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=5907>
4. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (2012.): Sažeti pregled rezultata pristupnih pregovora po poglavljima, 2012. Available at: <http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/pregovori/120112-sazeti.pdf>
5. Republika Hrvatska (2010.): Hrvatska nadomak cilja: Kako uspješno djelovati u Europskoj uniji, 2010. Dostupno na: <http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/croatia-projects-ntc-brosura.pdf>
6. Vlašić I., Vlašić Feketija M. (2007.): Važnost zaštite okoliša u Hrvatskoj u procesu pristupanja Europskoj uniji. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44 (2007), broj 1 (84). Available at: <http://www.pravst.hr/zbornik.php?p=17&s=63>

Author's address - Adresa autora:

Ph. D. Monika Marković
Associate professor, Igor Kralik
M. Sc. Ana Peruzović
University Josipa Jurja Strossmayera
Faculty of Agriculture in Osijek
E-mail: monika.markovic@pfos.hr

Received – Primljeno:

25.08.2013.

